

כתובות י

עניין: אלמנה על שם מנה

חתם סופר

המיוחד. אלא היא גופיה קשיא מ"ע קורא לה אלמנה ולפנויה בעולה אינו קורא אלמנה, ותו אלמן זכר מאי איכא למימר, וכן הרגיש מהרש"א ח"א. ותו יל"ד על עיקר קריאת השם על שם מנה שעתידיה לגבות אם תזכה להנשא לבעל אחר, אע"ג שעתה כשנתאלמנה מצעלה הראשון גבחה מאחים, ומ"מ נקראת על שם מנה שעתידיה לגבות מהשני, וא"כ מכ"ש אחר שנשאית להשני ונכתב לה כתובה מנה היה ראוי לקרותה אלמנה עפי, ואינו כן כיון שנישאית לבעל פסק מינה שם אלמנה. תו יל"ד אלשון הקרא דכתיב [ירמי' נ"א ה'] כי לא אלמן ישראל, לשון זכר, והלא כנסת ישראל צחינת איתתא לגביה קב"ה כצרכו, והול"ל כי לא אלמנה ישראל.

והנלע"ד דשם אלמן הוא צ' תיבות חל – מן, היינו צלי הכנה כי מן הוא לשון הכנה מזון כפירש"י [שמות ע"ז ט"ו] [כי] [על] מן הוא, וכן חסד ואמת מן יגלרוהו [תהלים ס"ח ח' ח'קמה], והאיש המשולל מאשה הוא צלי מן והכנה כי היא הכנה ללרכיו כי חטה כוסם ופשתן לוצה, צחמ"י, [יצמות ס"ג ע"א], וכן האשה שאין לה איש היא משוללת הכנה שלה כי הוא מכין מזונה ויוודק גם עליה שם אל מן, ואמר הנביא כי לא אלמן ישראל מאלקיו, שלעולם לא ישארו ישראל צלי הכנה לגאולה, והיום אם בקולו תשמעו [שם ל"ה ז', וסנהדרין ל"ח סע"א], ואין הדבר תלוי אלא בתשובה [שם ל"ז ע"ב חקמה], והשתא יש לשאול מאי אלמנה צה' הנקצה, והיה לה להקרות אלמן ומאי ענין ה' הנקצה לכאן. והתירוק על שם מנה, ר"ל דהבליעו צנעימת זה השם דין כתובה מצעלה השני שיהיה מנה כדי שלא יקרא שמה על הפורענות לחוד, שמת צעלה ונשארה צלי הכנה, הוסיפו לה ה' אלמנה, לרמז נשואי שניים. ומ"מ אחר שנשאית לבעלה השני ויש לה הכנה אין ראוי לקרותה עוד אלמנה, כיון שצטל העיקר צטל העפל. והשתא אלמנה דכתיבי צאורייתא אין עיקרו על תיקון חכמים אלא תוספות בה' היא על שעתידיה חכמים לתקן לה מנה. ובתשובה

מי השילוח ח"ב

י: מאי אלמנה אומר רב. חנה בנדתה אלמנה על שם מנה. הענין בזה כדאיתא בזה"ק (משפטים קב.) ומאין דנסיב ארמלהא כמאן דנאל בימא צרוחין תקיפין בלא חבלין ולא ידע אי יעבר. צבלס אי יטבע נו הומו והיינו שאינו יודע אם שייכות לו צבורו וזה שנקראת אלמנה ה"ל מי שייכות המנה הזאת, ומכמינו ז"ל המתיקו זאת במתק לשינס בקראו אותה על שם מנה היינו במצורררם לחלקו שהוא מנה שלו.

ייטב פנים (לבעל הייטב לב)

יפה לעינינו יז

זכריל על האדמה ובגמי כתובות פ"ק [דף י"ד] אלמנה דכתיבא צאוריית' מא"ל דעתידין רבין דמתקני לה מנה ומי כתי' קרא לעתיד אין דכתי' פסוקר בני חוקל הסולך קדמת אשור ומי הוה אלא דעתידיה ה"ל דעתידיה :

ויש הכתוב איכה וגו' אין משכחת שאפי' בעת שצב דדד העיר עכ"ל רבתי עם נחשבת אללי צרבת עם ויש רבתי צו"ד היינו בעיני נחשבת כך ע"ז אומר היתה כאלמנה שנקראת כך בתורה פ"ש העתיד ה"ל היא נקראת רבתי עם ע"ש העתיד ועז"א כמו כן היסך רבתי בגוים שרתי צמדינות מה שעכשו רבתי בגוים והיא שרתי צמדינות אפי"ה בעיני נחשבת היתה למס לירושלים ע"ש העתיד להיות כך ומה שיהי' כאלו כבר ה"י והבן כי הוא פירוש מחוק :

